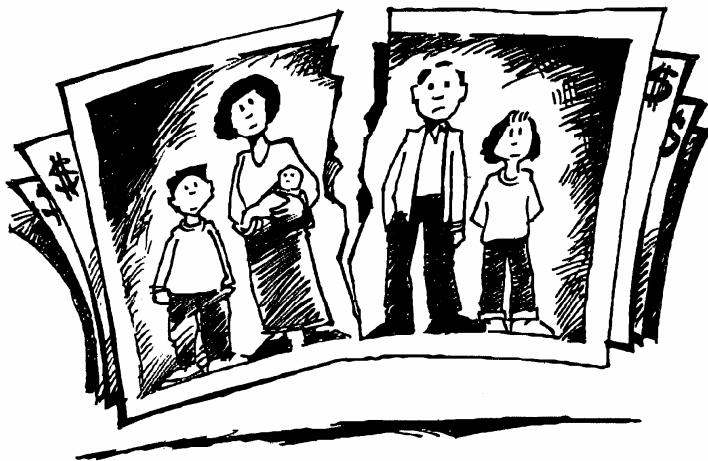

Aiga Malepelepe & Aitalafu

I le tetea o se mafutaga e masani lava ona soso'o atu ai loa ma le tele o faafitauli i mea tautupe, ae maise lava pe a faapea o lena e te vaia ia tamaiti ae laiti, pe a leai foi se fesoasoani mai lau paaga lea sa iai muamua, poo na e iai a lua aitalafu sa fai faatasi, ma ua le toe manao, pe ua le toe mafai foi e lau paaga ona fesoasoani e totogi.

E le o sou tiute le vaiaia o aitalafu a lau paaga ona o le lua mafutaga, pe sa lua faaipoipo pe leai foi. E faatoa pa'u i ou luga lena **aitalafu (joint borrower)** pe afai sa e sainia le konokalate o le louni faifaatasi a oulua poo le **faamaonia (guarantor)**, foi, poo ona o oe o le faatonu (director) o se kamupani a le aiga poo se paaga i se pisinisi.

I le tele o tulaga o le a le mafai ona e 'alo ese mai se konokalate louni sa e saini ai, ae tatau ona e saili i se fautuaga faale-tulafono e uiga i lea tulaga. E tele lava le mau auaunaga e mafai ona fesoasoani ia te oe. O nisi la o nei auaunaga o loo lisiina atu i tua o le pepa lenei.

INA IA PUPIUIA LE TULAGA O AU MEA TAUTUPE INA UA LUA TETE'A, MANATU I:

Tupe Teu i le Faletupe (Bank Accounts)	Tapuni uma ni teugatupe o teu faatasi a oulua i faletupe ma faasoa le tupe i teugatupe e ese mai pe a talafeagai.
Fale ma isi louni faifaatasi	Ta'u i le na aumai ai le louni ua lua tete'a ma le fuafuaga i le totogiina o le louni. Afai ua e sifi fai se faatatau ina ia lafo mai ia oe ia pepa o le louni i lou tuatusi fou. Afai o le louni o le fale e iai se avanoa e toe tusi ai seisi fegaiga poo se teugatupe e tau atu i le credit card (linked credit card a/c) tusi i le faletupe e tapuni loa ia teugatupe. Taofi se kopi o lea tusi ua ave i le faletupe.
Pepa Aitalafu (Credit cards)	A faapea o tuufaatasi lua teugatupe i credit cards, poo le i ai foi o se credit card lona lua a lau paaga i lau teugatupe lava lea, tapuni lea teuga tupe pe afai e mafai ona e totogi uma lea aitalafu. Afai e te le mafai ona totogi uma le aitalafu, ta'u iai ua lua tete'a ma talosaga iai e aua nei toe talia se aitalafu mai lea teugatupe, ma taofi se kopi o lau tusi. La e taumafai ise auala e maua mai ai le card mai lau paaga (vaai oe ina nei e oo ini tulaga faigata) ma faailoa i le faletupe le mea lea ua e faia.
O isi pili (Utility bills)	Afai o pili o le telefoni, eletise, kesi poo le vai o loo alu i lou igoa ma o lena o le a e alu ese, ia manatua e liliu le igoa poo le tipi uma.
O le totogi o le fale ma le Tupu e taofi ai (Rent and bond)	Afai o le a e alu ese mai se fale mau totogi, e tatau ona lua feutagai ma le e ona le fale ina ia faataga oe e aveese mai lou igoa mai le feagaiga o le lisiina o le fale. A le o lea, o le a e totogiina lava pe a lisi o le fale ao lea ua e alu ese. E tatau ona e talosaga ia toe faafaoi mai lau bond ia poo le faaliliu (transfer) i seisi fale. Afai e le mafai ona lua feutagai ma le e ona le fale e faamatuu mai oe, poo se faafitauli e le maua lau bond, faafesootai le laina tuusao mo tagata mau totogi.
Taofi kopi o tusi ma pepa tusitusia, ma saili fautuaga	E tatau ona e maua ni fautuaga faale-tulafono e uiga i lau fanau, soo se pisinisi a le aiga ma aiaiga e faatulaga ai mea totino pei o le fale. Afai o iai ni ou faafitauli i ni aitalafu poo le feagai ai ma faletupe, vaai se faufautua o mea tautupe (financial counselor).

Tala ia Ioni

Ua tete'a ia Ioni ma lona toalua o Simi. Ao lei tete'a, o le pisinisi a Simi ua le manuia ma ua amata nei ona pelē tipe i masini omiomi. O Ioni ma lana fanau e toalua la e nonofo lava i lo latou fale ma e lei toe feiloa'i lava ma Simi i le tele o tausaga se'i vagana ai se card e seasea lava lafo mai mo tamaiti

I le ulua'i tausaga poo le lua foi talu ona tete'a, sa matua tigaina lava Ioni i le tau totogiina o le louni o le fale, a ua tau feololo mai la i le taimi nei. E lei manatu lava Ioni ina ia fai se maliega i le vaevaega o le fale ma isi mea uma i lo la va

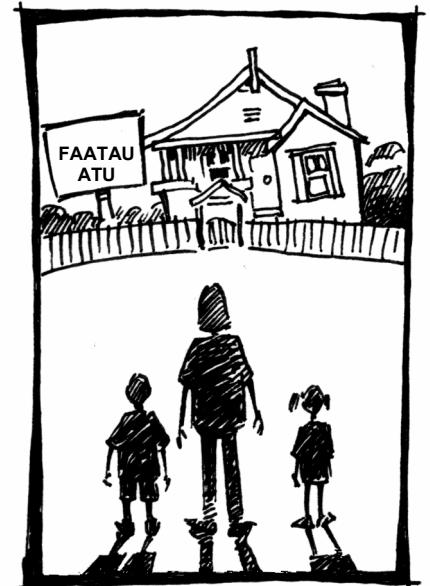
O le taimi nei ua leai se tipe ma ua gau le pisinisi a Simi (bankrupt) ma ua aumai nei le tusi ia Ioni fai mai o le sea (share) a Simi o le fale o le a alu uma lava i le totogiina o aitalafu a Simi.

Maliega i le vaevaega o Meatotino

O le **maliega i le vaevaega o meatotino (property settlement)** o se feagaiga ua faaulu i le faamasinoga i le va o se ulugali'i ua tete'a poo ua tivosi e uiga i le faiga e vaevae ai a laua meatotino. Afai ae le mafai ona maua se tonu mautu, e iai le malosi i le faamasinoga e fai ai poloaiga e uiga i le vaevaeina o meatotino.

O le maliega la mo le vaevaeina o meatotino poo poloaiga mai le faamasinoga, e mafai ona faia mo ulugali'i ua faaipoipo poo nonofo faapouliuli foi, poo nonofo o ituaiga tutusa (same sex relationship). E taua tele le maua o se maliega i mea totino e tusa lava pe ua lua malilie ma lau paaga i le faiga e vaevae ai. O le a avea lea ma ala e faamautinoa ai o le a le fesili lau paaga, o le sa fai ai le aitalafu, aiga fou poo e o loo fai iai le uili, ise sea (share) o meatotino ise taimi mulimuli mai, poo le fai atu ete totogiina le louni a lau paaga pe a oo ini tulaga faaletonu. O le maliega i le vaevaega o meatotino e tatau ona aofia uma ai aitalafu ma meatotino.

E TAU LAVA: afai o oe o se faatonu o se kamupani poo ua e sainia se konokalate e faamaonia ai, saili se fautuaga **faale-tulafono tulafono (legal advice)**. Afai e te mauaina mai se fautuaga e uiga i se maliega i le vaevaega o meatotino, ta'u i lau faufautua faale-tulafono ia louni uma lava, konokalate o loo e faamaonia ma fuafuaga uma tau pisinisi a lou aiga.

Fesoasoani e maua mai

FAUTUAGA FAALE-TULAFONO

Women's Legal Resources Centre (Ofisa tutotonu Alaga'oa Faale-tulafono a Tina): 02 9749 5533 poo 1800 801 501

Consumer Credit Legal Centre (NSW) Inc. (Nofoaga Tutotonu Faale-tulafono mo Aitalafu a Tagata Faatau). e maua mai ai fautuaga faale-tulafono e le totogiina mo tagata ua feagai ma faafitauli i louni: (02) 9212 4111

Law Access (Auala ile Tulafono) e fesoasoani i tagata e valaau atu e sue faamatalaga ma auaunaga e fesoasoani i a latou fesili ma faafitauli i mea tautulafono: 1800 806 913

FAUTUAGA I MEA TAUTUPE

Credit and Debt Hotline (Laina Tuusa'o mo Totogi ma Aitalafu): o faamatalaga ma faasinoga i le faufautua o mea tautupe e mafai ona fesoasoani ia oe mo se feutagaiga ma e o aitalafu ai, atoa ma le feagai ma ofisa o mea tautupe: 1800 808 488

FAUTUAGA MO E NOFOTOGI

Tenant's Hotline (Laina Tuusa'o Tagata Mautotogi) e maua ai fautuaga ie nofototogi: (02) 9251 6590

O ISI

Mortgage Assistance (Fesoasoani i Mokesi): e maua e nisi o tagata tulaga ua le mafai ona totogi a latou louni ile taimi lava lea. 1800 806 653 poo (02) 9821 6502

Financial Ombudsman Service (Auaunaga Omupasimeni i Mea Tautupe) mo finauga ile lua va ma faaunega tipe ma fale tipe: 1300 780 808

Fair Trading Centres (Nofoaga Tutotonu o Fefaaatauaiga Tonu): 13 32 20

AUAUNAGA O FAAMATALAUPU MA FAALILIUPU

E mafai ona e valaau i le auaunaga e le totogiina ma fesili ise faamatalaupu e fesoasoani e faamatala ou faafitauli i se tasi o auaunaga o loo i luga i le telefoni: 13 14 50

Ose poloketi a Consumer Credit Legal Centre (NSW) Inc. 2006. O isi pepa o talamoni i lenei faasologa e maua ile www.cclcnsw.org.au poo (02) 9212 4216